

Suomen UNESCO-toimikunta
Finlands UNESCO-kommission
Finnish National Commission for UNESCO

Suomen Unesco-toimikunnan toimintakertomus 2014

Helsingin kaupunki hyväksyttiin Unescon luovien kaupunkien verkostoon (UNESCO Creative Cities Network) joulukuussa 2014.

Free copyright

Suomen Unesco-koulujen Polaris-verkosto tutustui Unescon toimintaan *Yhdessä tekemään* -projektin puitteissa.

Projektin päätöskokous järjestettiin marraskuussa 2014 Haapajärvellä.

© Polaris-verkosto/Martinmäen koulu

YK:n kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco perustettiin vuonna 1945. Järjestön 70-vuotisjuhlavuotta vietetään vuonna 2015. Perussääntönsä mukaisesti sen tehtävänä on ”myötävaikuttaa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen edistämällä kansojen välistä yhteistyötä kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin avulla”. Unesco on yksi YK:n erityisjärjestöistä. Erityisjärjestöt ovat itsenäisiä kansainvälisiä järjestöjä, joilla on omat jäsenvaltionsa, omat päätösvaltaiset ja toimeenpanevat elimensä sekä oma budjettinsa. Unescon peruskirjan allekirjoitti vuonna 1946 yhteensä kaksikymmentä valtiota. Järjestöön kuuluu syksyllä 2013 pidetyn, 37. yleiskokouksen jälkeen 195 jäsenmaata ja 9 liitännäisjäsentä. Unescon korkein päättävä elin on joka toinen vuosi kokoontuva yleiskokous, joka vastaa politiikan peruslinjauksista ja hyväksyy ohjelman ja budjetin. Päätösten toimeenpanon seurannasta vastaa 58 jäsenmaasta koostuva, kaksi kertaa vuodessa kokoontuva hallintoneuvosto.

Järjestön toimialoja ovat kasvat- ja koulutus, luonnon-, yhteiskunta- ja humanistiset tieteet, kulttuuri (mukaan lukien maailman kulttuuri- ja luonnonperintö) sekä viestintä ja tiedonvälitys. Unescon päämaja sijaitsee Pariisissa. Järjestön kotisivun osoite on www.unesco.org.

Unesco oli ensimmäinen kansainvälisen sivistisyhteistyön järjestö, joka avautui Suomelle toisen maailmansodan jälkeen. Suomi liittyi Unescoon kymmenen vuotta järjestön perustamisen jälkeen vuonna 1956. Vuotta aikaisemmin Suomi oli hyväksytty Yhdistyneiden kansakuntien jäseneksi.

Unescon ja jäsenmaiden välisinä yhteistoimintaeliminä toimivat suurimmassa osassa jäsenmaita kansalliset Unesco-toimikunnat. Kansalliset toimikunnat ovat Unescon erityispiirre YK-järjestelmässä – Unesco on ainoa YK-järjestö, jolla on kansallisten toimikuntien muodostama globaali verkosto tukenaan. Useimmilla jäsenmailla on lisäksi pysyvä edustusto Unescossa. Myös edustustot toimivat linkkinä Unescon ja jäsenmaiden välillä.

Heti Suomen liittymisen jälkeen asetettiin opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen Suomen Unesco-toimikunta, jonka tehtävänä on avustaa valtioneuvostoa Unescon toimintaan liittyvien kysymysten valmistelussa ja hoidossa. Toimikunnan jäsenet edustavat järjestön eri toimialoja ja siten toimikunta tuo koulutus-, tiede-, kulttuuri- ja viestintäalan suomalaiset asiantuntijat Unescon maailmanlaajuisten verkostojen yhteyteen. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös viestittää kuvaa suomalaisista opetus-, tutkimus-, kulttuuri- ja viestintäaloista Unescolle ja sen kautta järjestön muille jäsenmaille eri maanosissa sekä toisaalta vahvistaa Unesco-tuntemusta Suomessa. Toimikunnan sihteeristötehtäviä hoidetaan virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristössä.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Suomen Unesco-toimikunta	2
3. Toiminta.....	4
3.1. KOULUTUS	6
3.2. KULTTUURI.....	8
3.3. TIEDE.....	11
3.4. VIESTINTÄ	12
4. Hyödyllistä tietoa Unescosta	14
Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002	

1. Johdanto

Suomen Unesco-toimikunta (2011–2014) kokoontui vuoden 2014 aikana kuusi kertaa. Vuoden 2014 toiminta painottui etenkin Suomen jäsenyyteen maailmanperintökomiteassa 2014–2017, josta päätettiin Unescon vuoden 2013 yleiskokouksen yhteydessä. Toimikunta oli aloitteellinen myös YK:n vuosittuhattavoitteiden jälkeisen post-2015 -kehitysohjelman kansallisessa keskustelussa.

Unescon rahoitus tilanne on ollut haasteellinen vuoden 2011 lopulta alkaen Yhdysvaltojen ja Israelin jäädytettyä sääntömääräiset jäsenmaksunsa vastatoimena Unescon yleiskokouksen (2011) päätökselle hyväksyä Palestiina jäseneksi. Järjestön budjettitodellisuus kaudelle 2014–2015 on 507 MUSD, joka on 22 % aikaisempaa budjettia pienempi tehden järjestöstä entistä riippuvaisemman vapaaehtoisesta tuesta. Hallintoneuvoston 195. istunnossa keskusteltiin järjestön budjettikatosta. Unescon sääntömääräinen budjetti on lukuisten kaksivuotiskausien ajan hyväksytty nominaalisen nolllakasvun (zero nominal growth, ZNG) mukaan, mikä ei huomioi mm. inflaatiota. Hallintoneuvoston enemmistö päätyi kannattamaan pääjohtajan esitystä ns. ZNG+ -budjetista, joka jäisi alle ns. reaalisen nolllakasvun (zero real growth, ZRG), mutta lisäisi hiukan sihteeristön liikkumavaraa jäsenmaksuosuuksien maltillisen kasvun myötä.

Unescon pääjohtaja Irina Bokova vieraili Helsingissä 12.–13.6. ja tapasi kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitasen, kehitysministeri Pekka Haaviston, presidentti Tarja Halosen sekä Suomen Unesco-toimikunnan edustajia. Ministeri Viitasen kanssa keskusteltiin mm. Unescon uudistusprosessista, Suomen jäsenyydestä Unescon maailmanperintökomiteassa 2014–2017 sekä Suomen tuoreesta kulttuuriympäristöstrategiasta.

Pohjoismaiden Unesco-yhteistyö jatkui aktiivisena. Norja isännöi vuosittain järjestettävän Pohjoismaiden Unesco-koordinaatiokokouksen 28.–29.8. Oslossa. Keskusteluissa valmisteltiin vuoden 2015 yleiskokousta mm. keskustelemalla pohjoismaiden ehdokkuuksista hallitustenvälisiin elimiin. Suomi isännöi Pohjoismaiden Unesco-koordinaatiokokouksen vuonna 2015.

Museovirasto aloitti vuoden 2014 aikana tutkimus- ja selvitystyön suomalaisen aineettoman kulttuuriperinnön erityispiirteistä osana aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen toimeenpanoa. Museovirasto luovuttaa keväällä 2015 opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksen sopimuksen tarkoituksenmukaisesta toteuttamisesta Suomessa. Valmistelutyötä tehdään yhteistyössä ministeriön, asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Kansalaisten ja sidosryhmien kuulemiseksi valmistelutyön aikana järjestetään mm. kysely ja useita kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö perusti pysyvän aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän syyskuussa 2014 sopimuksen toimeenpanon tueksi. Toimikunta on vahvasti puoltanut sopimuksen ratifiointia.

Toimikunta oli yhdessä Anders Chydenius säätiön, Helsingin Sanomien Säätiön ja Toimittajat ilman rajoja Suomen osaston kanssa aloitteellinen Maailman lehdistönvapauden päivän (World Press Freedom Day) konferenssin isännöidyn saamiseksi Suomeen vuonna 2016. Unescon pääjohtaja Irina Bokova vastasi kesäkuussa myönteisesti kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitasen esitykseen isännöidystä. Tapahtuma järjestetään 3.–4.5.2016 Finlandia-talossa.

Vuonna 2015 vietettävä Unescon 70-vuotisjuhlavuosi oli esillä toimikunnan kokouksissa loppuvuodesta, ja toimikunta keskusteli tavoista muistaa merkkipäivää kansallisesti.

2. Suomen Unesco-toimikunta

Unescon perussäännön artiklassa 7 jäsenvaltioita veloitetaan perustamaan kansallinen toimikunta, jossa ovat edustettuina hallitus ja tärkeimmät koulutuksen, tieteen ja kulttuurin alaan kuuluvia kysymyksiä hoitavat kansalliset yhteisöt. 199 kansallista Unesco-toimikuntaa muodostavat koko maailman kattavan ainutlaatuisen yhteistyöverkoston. Suomeen perustettiin oma Unesco-toimikunta vuonna 1957 kansalliseksi neuvoo-antavaksi asiantuntijatoimikunnaksi ja yhteistoimintaelimeksi.

Valtioneuvosto kutsuu Suomen Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan ja lisäksi enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Jäsenten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Toimikunnan toimikausi on neljä kalenterivuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puheoikeus. Kansallinen toimikunta on neuvoo-antava yhteistyöelin suhteessa Unescoon, valtioneuvostoon yleisesti ja opetus- ja kulttuuriministeriöön erityisesti.

Toimikunnan tehtävät on lueteltu Suomen Unesco-toimikunnasta vuonna 2002 annetun asetuksen (*toimintakertomuksen liitteenä*) toisessa pykälässä: ”Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

Toimikunnan kokoonpano vuosille 2011–2014 vahvistettiin valtioneuvoston päätöksellä 10.2.2011 ja se kokoontui vuoden 2014 aikana kuusi kertaa: 6.2., 18.3., 3.6., 25.9., 6.11. ja 18.12.

Toimikunnan kokoonpano kaudella 2011–2014

Puheenjohtaja

professori Tapio Markkanen, Helsingin yliopisto

Jäsenet

tutkimuspäällikkö Timo Cantell, Helsingin kaupungin tietokeskus

opetusneuvos Irmeli Halinen, Opetushallitus

pääsihteeri Reetta Kettunen, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta

toimitusjohtaja Gunvor Kronman, Hanasaari – ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus

toiminnanjohtaja Helena Laukko, YK-liitto

kansainvälisten asioiden päällikkö Jarkko Lehikoinen, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry

VTT Johanna Maula, varapuheenjohtaja

pääjohtaja Jussi Nuorteva, Arkistolaitos

asiamies Juha Rekola, Suomen Journalistiliitto

professori emerita Rauni Räsänen, Oulun yliopisto

pääsihteeri Irina Piippo, Tiedeakatemiain neuvottelukunta

Ulkoasianministeriön edustajana toimikunnan kokouksiin osallistui hallinnollinen ulkoasiainsihteeri Anitta **Talja** YK- ja yleisten globaaliasioiden yksiköstä. Toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristö, pääsihteerinä toimii kulttuuriasianneuvos Zabrina **Holmström**. Muut toimikunnan sihteeristötehtäviä ja Unesco-asioita hoitavat virkamiehet kansainvälisten asiain sihteeristössä olivat vuonna 2014 erityisasiantuntija Hannu **Vainonen** ja suunnittelija Kati **Anttalainen**. Toimikunnan sihteerinä toimivat alkuvuoden ajan Niina **Aalto** ja 1.9.2014 alkaen Maiju **Ranta**.

3. Toiminta

Unescon pääjohtajan Irina Bokovan vierailu Suomessa

Unescon pääjohtaja Irina Bokova vieraili Suomessa 12.–13.6. Hän tapasi kulttuuri- ja asuntonministeri Pia **Viitasen**, kehitysministeri Pekka **Haaviston**, presidentti Tarja **Halosen** sekä Suomen Unesco-toimikunnan edustajia. Ministeri Viitasen kanssa keskusteltiin mm. Unescon uudistusprosessista, Suomen jäsenyydestä Unescon maailmanperintökomiteassa 2014–2017 sekä Suomen tuoreesta kulttuuriympäristöstrategiasta.

Ministeri Haaviston tapaamisen yhteydessä allekirjoitettiin rahoitussopimus, jolla Suomi tukee 2.4 miljoonalla eurolla Unescon koulutus- ja sananvapaushankkeita vuosina 2014–2015. Tuki ohjataan kansainväliselle viestinnän kehitysohjelmalle IPDC (400 000 EUR) sekä CapEFA -instrumentin kautta Koulutus kaikille (EFA) -prosessille (2 milj. EUR) erityisesti tyttöjen koulutusta ja ammatillista koulutusta edistäviin hankkeisiin.

Kansainvälisen naisten liikuntaverkoston IWG:n maailmankonferenssi Helsingissä

Pääjohtaja Bokova puhui vierailunsa aikana 13.6. Finlandia-talolla Kansainvälisen naisten liikuntaverkoston (IWG) järjestämässä maailmankonferenssissa (*6th IWG World Conference on Women and Sport*), yhdessä mm. liikunta-asioista vastaavan EU-komissaarin Androurlla Vassilioun kanssa.

IWG:n tavoitteena on luoda maailmanlaajuisia verkostoja ja sitouttaa hallituksia naisten liikunnan ja urheilun edistämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on tukenut konferenssia ja sen valmisteluja koordinoivaa Valo ry:tä IWG:n sihteeristötehtävissä. Konferenssin kansallisena suojelijana toimi presidentti Tarja **Halonen** ja Unesco myönsi konferenssille kansainvälisen *patronage* -suojeluksen. Monet kansainväliset toimijat olivat mukana, kuten YK:n naisten järjestö (UN Women), Euroopan neuvosto, Kansainvälinen Olympiakomitea ja Paraolympiakomitea. Konferenssissa vieraili yli 700 osallistujaa ja se oli suurin Suomessa järjestetty liikunnan kansainvälinen seminaaritapahtuma vuosiin.

Pohjoismainen Unesco-yhteistyö

Ruotsi aloitti aktiivisena kautensa (2014–2017) Unescon hallintoneuvostossa. Se mm. nelinkertaisti vapaaehtoistukensa Unescolle (54 milj. USD vuosina 2014–2017), mikä nosti maan yhdeksi Unescon suurimmaksi rahoittajaksi.

Ruotsin aloitteesta tiivistettiin pääkaupunkien välistä yhteydenpitoa kuukausittaisten videokokousten kautta. Ruotsi myös isännöi hallintoneuvoston kokouksiin valmistelevat pohjoismaiset kokoukset Tukholmassa keväällä 10.3. ja syksyllä 6.10.

Norja isännöi vuosittain järjestettävän Pohjoismaiden Unesco-koordinaatiokokouksen 28.–29.8. Oslossa. Suomen valtuuskunnassa olivat toimikunnasta pj., prof. Tapio **Markkanen** ja asiamies Juha **Rekola**, opetus- ja kulttuuriministeriöstä kulttuurineuvokset Zabrina **Holmström** ja Laura **Mäkelä**,

erityisasiantuntija Hannu **Vainonen** sekä ylitarkastaja Mirva **Mattila**, ulkoasiainministeriöstä ministerineuvos Anne **Huhtamäki** (Suomen pysyvä Unesco-edustusto) ja kaupallinen sihteeri Juuso **Moisander**, Opetushallituksesta opetusneuvos Kristiina **Volmari** ja Museovirastosta erityisasiantuntija Stefan **Wessman**. Suomi toimi puheenjohtajana viestintäsektoria koskevassa ryhmäkeskustelussa.

Kokouksessa pohdittiin mm. mahdollisuutta lisätä Pohjoismaiden keskinäistä koherenssia vapaaehtoisen tuen myöntämisessä Unescolle, keskusteltiin vuoden 2013 yleiskokouksen käynnistämästä, Unescon hallitustenvälisiä elimiä koskevasta arvioinnista, ehdokkuuksista hallitustenvälisiin elimiin vuoden 2015 yleiskokouksessa sekä toimintojen terävöittämisestä tiedeohjelmien välillä. Valtuuskunnan jäsenet kertoivat Suomen jäsenyydestä Unescon maailmanperintökomiteassa ja Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimuksen toimeenpanon käynnistämisestä. Suomi myös ilmoitti isännöivänsä Pohjoismaiden Unesco-koordinaatiokokouksen vuonna 2015.

Unesco-toimikuntien kansainväliset tapaamiset

Unesco-toimikuntien kansainvälisiä tapaamisia on järjestetty säännöllisesti Unescon yleiskokousten ja hallintoneuvoston yhteydessä. Vuonna 2014 järjestettiin tapaaminen hallintoneuvoston kevätistunnon yhteydessä (9.–10.4.), jonka pääjohtaja Irina Bokova avasi. Toimikunnat keskustelivat mm. Unescon sihteeristön ja toimikuntien välisen yhteistyön edelleen tiivistämisestä sekä mm. toimikuntien roolista mobilisoida Unescon kulttuurien lähentymisen vuosikymmenen (2013–2022) toimeenpanoon osallistuvia tahoja.

Lisäksi Kazakstan isännöi Astanassa 22.–24.7. ensimmäistä kertaa järjestettävän alueiden välisen Unesco-toimikuntien tapaamisen (*First Interregional Meeting of UNESCO NatComs*), johon osallistui yli 110 toimikuntaa. Pohjoismaat edustautuivat Islannin ja Tanskan voimin. Tavoitteena oli vahvistaa toimikuntien keskinäisiä verkostoja, vaihtaa hyviä käytäntöjä ja jatkaa keskustelua toimikuntien ja Unescon sihteeristön (ml. kenttätoimistot) välisen yhteistyön tiivistämisestä. Kokouksen avasi Kazakstanin kulttuuriministeri ja Unesco-toimikunnan pj., Mr Arystanbek Mukhamediuly.

Kansainvälistä keskustelua nuorisopolitiikasta

Azerbaidzan isännöi 28.–30.10. maailman nuorisopolitiikan foorumi Bakussa (*Global Forum on Youth Policies*), jonka järjestäjinä olivat YK:n pääsihteerin nuorisolähettiläs, Unesco, YK:n kehitysohjelma UNPD sekä Euroopan neuvosto. Foorumi oli osa Azerbaidzanin Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajuusohjelmaa, ja sen tavoitteena oli keskustella keinoista lisätä nuorisopolitiikan vaikuttavuutta ja tarkastella YK:n yleiskokouksen vuonna 1995 hyväksymän toimintaohjelman (*World Programme of Action For Youth*) toimeenpanoa. Nykyisin jo 122 maassa on laadittu nuorisopoliittisia ohjelmia. Suomen valtuuskunnassa olivat Nuorisiasiain neuvottelukunnan NUORA:n pääsihteeri Tuomo **Valve** sekä Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n kansainvälisen politiikan jaoston jäsen Tuomas **Tikkanen**.

Valmistautuminen Unescon 70 -juhlavuoteen

Unesco perustettiin II maailmansodan jälkeen vuonna 1945 edistämään ”moraalista solidaarisuutta kestävän rauhan saavuttamiseksi”. Unescon avulla jälleenrakennettiin II maailmansodassa tuhoutuneita kouluja, kirjastoja sekä museoita. Järjestö tarjosi myös foorumin tieteellisen tiedon sekä ideoiden vaihdolle. Unescon ydintehtävänä on ylläpitää rauhaa ja turvallisuutta ja edistää ihmisoikeuksien ja kestävän kehityksen toteutumista koulutuksen, tieteen, kulttuurin ja viestinnän kautta. Tämän päivän alati muuttuvassa maailmassa Unesco näkee, että sijoittamalla uudistuviin resursseihin, kuten koulutukseen, kulttuurin moninaisuuteen sekä tieteelliseen tutkimukseen mahdollistetaan kestävä ja oikeudenmukainen tulevaisuus.

Vuonna 2015 vietettävä Unescon 70-vuotisjuhlavuosi oli esillä toimikunnan kokouksissa, ja toimikunta keskusteli tavoista muistaa merkkipäivää kansallisesti. Juhlavuosi käynnistyi 31.10. Unescon päämajassa Nelson Mandelan elämäntyön muistoksi järjestetyllä tilaisuudella (*Mandela’s legacy: pathway to a common future of peace and solidarity*). Tilaisuudessa puhuivat mm. Haitin presidentti Michel Martelly, Etelä-Afrikan kulttuuriministeri Nathi Mthethwa sekä Afrikan ensimmäisen kirjallisuuden Nobel-palkinnon saanut (1986) Akinwande Oluwole Soyinka. Kutsun saanut presidentti Martti **Ahtisaari** oli estynyt osallistumaan.

3.1. KOULUTUS

www.unesco.org/education

Kestävän kehityksen post-2015 -agenda ja koulutustavoitteet

Vuoden ensimmäisessä kokouksessaan 6.2. toimikunta keskusteli kestävän kehityksen post-2015 -tavoitteista koskien koulutusta sekä Unescon Koulutus kaikille (*Education for All, EFA*) -prosessin seurantaraportista, jonka päätuloksista kertoi opetusalan neuvonantaja Jussi **Karakoski** (ulkoasiainministeriö, toimialapolitiikan yksikkö KEO-20). Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistyksen (Kehys ry) pääsihteeri Rilli **Lappalainen** toi keskusteluun järjestöjen näkökantoja post-2015 -kehitysagendan valmisteluun, et. koulutuksen näkökulmasta.

Seurantaraportti (*Education for All Global Monitoring Report, EFA GMR*) julkaistiin 29.1. opettajiin keskittyvällä teemalla *Teaching and learning: Achieving quality for all*. Jyväskylän yliopisto järjesti lanseerauspäivänä kansallisen seminaarin. Raportin pääviesti oli, että yhtäkään EFA-tavoitetta ei saavuteta vuoteen 2015 mennessä: mm. maailmanlaajuisesti vain puolet lapsista pääsee esiopetukseen, 57 miljoonaa peruskouluikäistä ja 69 miljoonaa yläkouluikäistä lasta ja nuorta on koulutuksen ulkopuolella ja lukutaidottomia aikuisia on 774 miljoonaa (heistä kaksi kolmannesta naisia).

Unescon mobiilioppimisen viikko

Unescon mobiilioppimisen viikkoa (*UNESCO Mobile Learning Week*) vietettiin jälleen 17.–21.2. Unescon päämajassa. Teemoina olivat erityisesti opettajat ja heidän ICT-osaamisen kehittäminen.

ICT:n ja mobiiliteknologian mahdollisuuksia tarkasteltiin koulutuksen kehityskysymyksiin vastaamiseksi, etenkin opettajapulan helpottamiseksi.

Suomesta tapahtumiin osallistuivat Opetushallituksesta opetusneuvos Jukka **Tulivuori** ja erityisasiantuntija Tina **Heino**, jotka kertoivat kokemuksistaan maaliskuussa toimikunnan kolmannessa kokouksessa. Heidän mukaansa viikon tärkeimpiin viesteihin kuului, että mobiiliteknologialla on iso merkitys etenkin niiden lasten ja nuorten oppimiseen, joilla ei ole mahdollisuutta korkealaatuiseen koulutukseen. Laitteiden edullisuus, liikkuvuus ja jaettu tieto mullistavat opetuksen globaalisti: valtaosalla maailman väestöstä (lähes 6 mrd:lla) on jo käytössään jokin mobiililaitte. Myös oppilaan rooli on muuttunut: hän osallistuu enenevästi tiedon rakentamiseen.

Suomalaiset asiantuntijat olivat mobiilioppimisen viikon tapahtumissa jälleen näkyvästi esillä. Eräissä päätapahtumista, Unescon pääjohtajan Irina Bokovan avaamassa symposiumissa 18.–19.2, Microsoftin kehittämishankkeita esittelivät Markus **Terho** (*Head of Sustainability*) ja yhteiskuntavastuuprojekteista vastaava Sanna **Eskelinen**.

Kestävää kehitystä edistävän koulutuksen (ESD) maailmankonferenssi

Unescon kestävästä kehitystä edistävän koulutuksen (*Education for Sustainable Development, ESD*) maailmankonferenssi järjestettiin Japanin Nagoyassa 10.–12.11. Konferenssi oli toimikunnan kokouksissa esillä useasti, myös keskusteltaessa kestävästä kehityksen post-2015 -agendasta. Konferenssiin osallistui yli 1000 henkeä, joista 76 oli ministeritason osanottajaa. Konferenssissa arvioitiin YK:n kestävästä kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmenen (*UN Decade of Education for Sustainable Development, DESD, 2005–2014*) tavoitteiden toteutumista, lanseerattiin Unescon yleiskokouksen (2013) hyväksymä toimintaohjelma (*Global Action Programme, GAP*) ja hyväksyttiin sitä tukeva konferenssin loppujulistus. Vuosikymmenen saavutuksia ovat mm. kestävästä kehityksen sisällyttäminen monissa maissa koulutuspolitiikkaa ohjaaviin asiakirjoihin. Myös monet yhteistyöverkostot ovat kehittyneet vuosikymmenen aikana.

Suomen valtuuskuntaa johti valtiosihteeri Kari **Anttila**, jäseninä olivat opetus- ja kulttuuriministeriöstä erityisasiantuntija Hannu **Vainonen** ja ylitarkastaja Anssi **Pirttijärvi**, asiantuntija Tove **Holm** Yrkehögskolan Noviasta, opetusneuvos Lea **Houtsonen** Opetushallituksesta, pääsihteeri Rilli **Lappalainen** Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry sekä kestävästä kehityksen johtaja Justin **Cook** SITRAsta. Suomi korosti puheenvuoroissaan et. opetussuunnitelmien merkitystä ja poikkisektorista yhteistyötä. Hyväksi käytännöksi mainittiin Suomen kestävästä kehityksen toimikunnan aloittama, vapaaehtoiisiin sitoumuksiin perustuva yhteiskuntasitoutusprosessi, jossa opetus- ja kasvatusektori on merkittävästi esillä.

Suomen Unesco-kouluverkosto järjestäytyi

Opetushallitus järjesti 28.8. Suomen Unesco-kouluverkostolle seminaarin, jolla kartoitettiin kansallisen toiminnan. tilaa, tavoitteita, sisältöä, laajuutta ja yhteistyön mahdollisuuksia järjestöjen kanssa (mm. Kulttuuriperintökasvatusseura). Lisäksi tarkasteltiin toiminnan yhtymäkohtia uudistuviin opetussuunnitelmien perusteisiin. Suomen Unesco-toimikunnan pj. prof. Tapio **Markkanen** ja

Unescon sihteeristössä globaalista *UNESCO ASPnetwork* -verkostosta vastaava koordinaattori Livia Saldari esittivät tilaisuudessa tervehdyksensä.

Suomen Unesco-koulut tiivistivät myös alueellista yhteistyötä: Pääkaupunkiseudun Unesco-koulut tapasivat 4.11. Helsingin kielilukiassa, jossa pohdittiin, mikä tekee koulusta Unesco-koulun sekä keskusteltiin käytännön toimintatavoista, kuten Unesco-kouluverkoston logon käytöstä. Pohjois-Suomen Unesco-koulujen Polaris-verkosto toteutti *Yhdessä tekemään* -projektin, jonka puitteissa koulut järjestivät yhteisiä tempauksia, kuten lasten oikeuksien 25-juhlavuoteen liittyvän julistekilpailun. Projektin päätöskokous pidettiin 13.–14.11. Haapajärvellä, jonne osallistui Pohjois-Suomen Unesco-koulujen oppilaita ja opettajia. Jyväskylän seudun Unesco-koulut tapasivat alkusyksystä, johon kansallinen Unesco-kouluverkoston koordinaattori, opetusneuvos Paula **Mattila** (Opetushallitus) osallistui videoyhteyden välityksellä.

Lisäksi Suomen Unesco-kouluverkosto järjesti 20.11. yhdessä Suomen filosofian ja elämäntutkimustiedon opettajat FETO ry:n kanssa Opetushallituksessa seminaarin, jolla vietettiin Maailman filosofian päivää (15.11.). Toimikunnan pj., prof. Tapio **Markkanen** avasi tilaisuuden. Kansainvälisesti päivää on vietetty Unescon yleiskokouksen päätöksellä vuodesta 2005.

Kansainvälinen opettajien päivä

Kirkon ulkomaanapu järjesti Opettajien ammattijärjestön (OAJ) kanssa kansainvälisenä opettajien päivänä 5.10. Helsingissä seminaarin, jossa mm. kerrottiin Kirkon ulkomaanavun koordinoiman Opettajat ilman rajoja -verkoston kuulumiset. Kansainvälistä opettajien päivää on vietetty vuosittain lokakuussa (5.10.) Unescon koordinaatiossa vuodesta 1994, yhteistyössä mm. YK:n työjärjestö ILO:n, Unicefin ja maailman opettajajärjestön (*Education International*) kanssa. Vuoden 2014 teemana oli *“Invest in the Future, Invest in Teachers”*, jolla korostettiin opettajien osaamiseen investoimista et. laadukkaan opettajankoulutuksen kautta.

3.2. KULTTUURI

www.unesco.org/culture

Aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimuksen toimeenpano

Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta tehty yleissopimus tuli voimaan Suomessa 21.5.2013. Toimikunta kuuli ja keskusteli kesäkuun 3.6. kokouksessaan sopimuksen kansallisesta toimeenpanosta, jota koordinoi Museovirasto. Sopimus edellyttää jäsenmaita myös laatimaan kansallisen luettelon arvokkaista kohteista. Tähän liittyen Museovirasto aloitti vuoden 2014 aikana tutkimus- ja selvitystyön suomalaisen aineettoman kulttuuriperinnön erityispiirteistä, jonka etenemisestä Museovirasto järjesti yhteistyössä toimikunnan, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiön CUPORE:n kanssa Helsingin Kulttuuritalolla 15.12. seminaarin ”Elävä perinne! Avaus aineettoman kulttuuriperinnön vaalimiseen”.

Yleissopimuksen tavoitteena on edistää aineettoman kulttuuriperinnön suojelua, taata yhteisöjen, ryhmien ja yksilöiden aineettoman kulttuuriperinnön kunnioittaminen, lisätä tietoisuutta

aineettoman kulttuuriperinnön merkityksestä ja vahvistaa siten myös ihmisten keskinäistä yhteisymmärrystä.

Sopimuksen hallitustenvälinen komitea kokoontui marraskuussa Pariisissa (24.–28.11.) ja hyväksyi kansainväliselle suojelulistalle 34 uutta kohdetta, ml. Viron esityksen Võromaan savusaunaperinteestä. Suomen tarkkailijavaltuuskuntaa johti koordinaattori Leena **Marsio** (Museovirasto). Kokouksen jälkeen listalla oli 314 kohdetta.

Helsingin kaupunki valittiin Unescon Creative Cities -verkostoon

Vuoden ensimmäisessä kokouksessaan 6.2. toimikunta kuuli Helsingin kaupungin elinkeinopalveluiden yritysasiainmies Anu **Mänttäreä**, joka esitteli kaupungin hakemusta Unescon luovien kaupunkien verkostoon (*UNESCO Creative Cities Network*). Toimikunta puolsi hakemusta ja totesi, että verkoston toiminta on todettu laadukkaaksi Unescon sisäisen arvioinnin yksikön arvioinnissa.

Toimikunnan viimeisessä kokouksessa joulukuussa lausuttiin Helsingin kaupunginjohtajan Jussi **Pajusen** kiitossanat, sillä kaupunki oli Unescon pääjohtajan 1.12. julkaisemien, verkostoon hyväksytyjen 28 kaupungin joukossa. Helsinki sai ”UNESCO City of Design” -jäsenyyden samaan aikaan Bilbaon (Espanja), Torinon (Italia), Dundeen (Iso-Britannia) ja Curitiban (Brasilia) kanssa. Aikaisemmin samassa design-kategoriassa verkostoon kuuluvat mm. Helsingin kumppanuuskaupungit Peking ja Shanghai. Helsingin kaupunki hyödyntää designpääkaupunkivuoden (2012) perintöä, ja on sitoutunut muotoilun edistämiseen ja käyttöön monin tavoin poikkisektorista yhteistyötä hyödyntäen.

Unescon luovien kaupunkien verkosto perustettiin vuonna 2004 edistämään kaupunkien sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävästä kehityksestä sekä alueellista vetovoimaisuutta luovien alojen kautta. Muotoilun lisäksi kaupungit voivat keskittyä mm. kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuvaan ja gastronomiaan. Verkostoon kuuluu nyt yhteensä 69 kaupunkia.

Suomen jäsenyys Unescon maailmanperintökomiteassa

Maailmanperintökomitean uusien jäsenien orientaatiotilaisuus sekä **Maailmanperintösopimuksen osapuolten yleiskokouksen perussääntöjä tarkastelevan avoimen työryhmän** ensimmäinen kokous järjestettiin Pariisissa 23.–24.1. Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus komitean uudesta vaalitavasta, joka käsiteltiin sopimusosapuolten ylimääräisessä yleiskokouksessa marraskuussa. Pysyvän Unesco-edustuston lisäksi kokouksiin osallistuivat Museovirastosta erikoistutkija Stefan **Wessman** ja maailmanperintökoordinaattori Wiktoriina **Hurskainen**.

Unescon maailmanperintökomitean 38. istunto pidettiin Dohassa, Qatarissa 15.–25.6. Komitea nimesi maailmanperintöluetteloon 26 uutta kohdetta, nostaten maailmanperintökohteiden kokonaismäärän 1007. Maailmanperintökomitea päättää vuosittain uusien kohteiden nimeämisestä maailmanperintöluetteloon. Maailmanperintösopimuksen jäsenvaltioita on 191, joista 21 muodostaa maailmanperintökomitean. Suomi on komitean jäsen vuosina 2014–2017. Komitea seuraa lisäksi

aiemmin maailmanperintöluetteloon liitettyjen kohteiden tilaa ja tarvittaessa siirtää kohteita uhanalaisten kohteiden luetteloon.

Pääasiantuntijoina Suomea kokouksessa edustivat Museoviraston pääjohtaja **Juhani Kostet** ja Metsähallituksen luontopalvelujohtaja **Rauno Väisänen**. Ministerineuvos **Anne Huhtamäki** Suomen pysyvästä Unesco-edustustosta Pariisista valittiin komitean budjettiryhmän puheenjohtajaksi. Vuonna 2015 komitea kokoontuu Bonnissa, Saksassa.

Maailmanperinnön nuorisofoorumi (*World Heritage Youth Forum*) 2014 järjestettiin Dohassa 3.–16.6.2014. Foorumiin osallistui yhteensä 45 nuorta 29 maasta, maailmanperintökomitean jäsenmaista ja arabimaista. Foorumin pääjärjestäjänä toimi Qatarin museovirasto (*Qatar Museum Authority*) yhteistyössä Unescon kanssa. Dohan nuorisofoorumin 2014 erityisteemoja olivat kulttuuriperinnön hallinta, suojelu, kestävyys sekä vaikutus paikallisyhteisöihin Qatarissa. Suomesta nuorisofoorumiin osallistuivat opiskelijat Hanna **Kauppinen** (Helsingin yliopisto) ja Ilari **Aalto** (Turun yliopisto).

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti lokakuussa hallitusohjelman mukaisesti **kansallisen maailmanperintöstrategian valmistelun**. Strategian tavoitteena on kansallisen maailmanperintöpolitiikan ja maailmanperintösopimuksen toimeenpanon linjaaminen. Työssä huomioidaan mm. suomalaisten maailmanperintökohteiden suojelu ja hoito kestäväällä ja esimerkillisellä tavalla sekä maailmanperintökasvatuksen ja -tietoisuuden edistäminen. Lisäksi pohditaan Suomen roolia pohjoismaisessa ja kansainvälisessä maailmanperintöyhteistyössä. Strategiassa tarkastellaan myös maailmanperintöön liittyvien vastuiden ja tehtävien organisointia ja resursointia sekä nykyisen säädöspohjan riittävyyttä.

Ehdotuksen valmistelijaksi on kutsuttu arkkitehti Maire **Mattinen**. Valmistelun tueksi opetus- ja kulttuuriministeriö on nimennyt työryhmän, johon on kutsuttu asiantuntijoita ympäristöministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, Museovirastosta, Metsähallituksesta sekä Rakennussuojelun ja kulttuuriympäristöjen vaalimisen asiantuntijajärjestö ICOMOS ry:stä ja sen maailmanperintötyöryhmästä. Työn aikana kuullaan lisäksi mm. ulkoasiainministeriötä, muita asiantuntijatahoja ja kaikkien suomalaisten maailmanperintökohteiden edustajia. Valmistelutyö toteutetaan 30.3.2015 mennessä. Valmistuttuaan strategia viedään valtioneuvoston käsiteltäväksi keväällä 2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö sekä Museovirasto yhteistyössä Unescon maailmanperintökeskuksen kanssa järjestivät **Euroopan säännönmukaista raportointia mp-sopimuksen toteuttamisesta** koskeva kokouksen Suomenlinnassa 1.–3.12. Kokouksessa analysoitiin toisen syklin (2008–2015) säännönmukaista raporttia (*Second Cycle of Periodic Reporting in Europe*) sekä järjestettiin alueellisten toimintasuunnitelmien konsultaatio kansallisten maailmanperintökoordinaattoreiden kanssa (*World Heritage Focal Points*). Euroopan säännönmukainen raportti sekä toimintasuunnitelma julkaistaan maailmanperintökomitean 39. istunnossa kesäkuussa 2015 Bonnissa, Saksassa.

Jean Sibeliuksen syntymän 150-juhlavuosi (2015) Unescon merkki- ja juhlavuotena

Marraskuun kokouksessaan 6.11. toimikunta kuuli Sibelius150-juhlavuoden valmisteluista, joista kertoi juhlavuoden pääsihteeri Anna **Krohn** Sibeliuksen syntymäkaupunki-säätiöstä. Juhlavuotta on valmisteltu ministeri Lauri Tarastin vetämän projektiryhmän voimin vuodesta 2012. Projektiryhmä haki Suomen Unesco-toimikunnan tuella Unescon merkkivuosi-statusta (*“celebrated in association with UNESCO”*), ja hakemus hyväksyttiin Unescon yleiskokouksessa (2013). Juhlavuodesta on tiedotettu massiivisesti maailmalla toimivia sinfoniaorkestereita – jo vuonna 2012 lähetettiin 900 kpl juhlavuodesta kertovia esitteitä. Aktiivisen tiedottamisen tuloksena kevään 2015 aikana maailmalla järjestetään yli 100 Sibelius-konserttia.

3.3. TIEDE

www.unesco.org/science

www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences

Saaristomeren biosfäärialueen 20-vuotisjuhlavuotta vietettiin

Saaristomeren biosfäärialueen 20-vuotisjuhlavuotta vietettiin 28.2. Korppoossa juhlaseminaarilla. Osana merkkivuoden juhlintaa järjestettiin Turussa 30.9.–4.10. pohjoismaisten toimijoiden NordMAB -verkoston vuosittainen tapaaminen, johon Unescon sihteeristöstä osallistui tiedesektorin EuroMAB -verkoston koordinaattori Meriem Bouamrane.

Biosfäärialueet ovat osa Unescon vuonna 1971 perustettua ”Ihminen ja biosfääri” (*Man and the Biosphere*) MAB -ohjelmaa ja ne toimivat kestävän kehityksen mallialueina, joilla yhdistetään elinympäristön monimuotoisuuden suojelu, luonnonvarojen kestävä käyttö ja ympäristötutkimus. Suomessa alueita on kaksi: Pohjois-Karjalan biosfäärialue (1992) ja Saaristomeren biosfäärialue (1994). Maailmanlaajuisesti alueita on 631 yhteensä 119 maassa.

Kansallinen L’Oreal-UNESCO For Women in Science naisten tiedepalkinto

Kansallisen *L’Oreal-UNESCO For Women in Science* naisten tiedepalkinnon jakotilaisuus järjestettiin 12.5. L’Oreal Finland’n ja Suomen Unesco-toimikunnan yhteistyönä Biomedicumissa Helsingissä. Toimikunnan puheenjohtaja, prof. Tapio **Markkanen** oli valintaraadin jäsen. Palkinto 15 000 EUR jaetaan et. biotieteiden alueella itsenäisen tutkimusuransa alkuvaiheessa oleville lahjakkaille naistieteilijöille joka toinen vuosi. Vuonna 2014 palkinnon sai akatemiaturkija Maria **Vartiainen**.

Kansainväliset *L’Oreal-UNESCO For Women in Science* -tiedepalkinnot (100 000 EUR) jaettiin viidelle naiselle 19.3. Pariisissa Sorbonnen yliopistossa. Lisäksi palkittiin 15 nuorta naistutkijaa *UNESCO-L’OREAL International Fellowship* -apurahalla.

Rokuan geopuiston jäsenyyttä Global Geopark -verkostossa jatkettiin 4 vuodella

Rokua Geopark -geopuiston jäsenyyttä Global Geoparks -verkostossa jatkettiin neljällä vuodella globaalien geopark-verkoston vuotuisessa kokouksessa 19.–22.9. Kanadan Stonehammerissa.

Verkostoon kuuluvien geopuistojen jäsenyyttä arvioidaan ja uusitaan 2 tai 4 vuodeksi kerrallaan verkoston vuosikokouksissa.

Unesco toimii globaalien Geopark-verkoston suojelijana ja kattojärjestönä. Euroopan Geopark-verkostossa on 58 jäsentä 22 Euroopan maasta. Eurooppalaisten kohteiden lisäksi kansainväliseen verkostoon kuuluu 42 kohdetta Aasiasta sekä Etelä- ja Pohjois- Amerikasta.

Vuonna 2010 geopark-statusen saanut Rokua Geopark on maailman pohjoisin ja toistaiseksi Suomen ainut geopuistoalue. Puisto ulottuu Rokuan, Oulujärven ja Oulujoen alueelle, teemanaan jääkauden geologiset vaikutukset sekä vaikutukset ihmisen elinympäristöön. Puisto vaalii ainutlaatuisia luonnonympäristön- ja kulttuurisia arvoja sekä vahvistaa alueen yritysten ja matkailualan toimintaedellytyksiä ja asukkaiden kotiseututuntemusta.

Rokuan geopuisto tulee isännöimään **Euroopan geopuistojen 13. konferenssin** Oulussa 3.-6.6.2015. Konferenssiin odotetaan yli 300 osallistujaa geopuistotoiminnan alalta, ml. kestävä matkailu. Konferenssissa keskustellaan verkoston vastuullisesta ja kestävästä kehittämisestä, samalla juhlistetaan Unescon 70-juhlavuotta.

Vesialan Unesco-oppituolin 3. vuosiseminaari Tampereella

Tampereen teknillisessä yliopistossa toimii Pohjoismaiden ainoa vesialan Unesco-professori (*UNESCO chair in Sustainable Water Services*, dosentti Tapio S. **Katko**). Oppituoli järjesti 20.–21.8. Tampereella kolmannen vuosiseminaarin vesihuoltopalveluiden globaaleista haasteista (*3rd UNECWAS Seminar “Water Services in Development and Society”*), jossa pääpuheenvuoron piti Unescon tiedesektorin vesitieteistä vastaavan yksikön (*International Hydrological Programme, IHP*) johtaja Blanca Jiménez-Cisneros. Unescolla on kaikkiaan 35 vesialan oppituolia eri puolilla maailmaa.

UNITWIN/UNESCO Chairs -ohjelma perustettiin vuonna 1992 edistämään Unescon tavoitteita korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa. Unesco -professoreja/ opinto-ohjelmia (Chair) on maailmanlaajuisesti yli 600, ja akateemisten toimijoiden verkostojen (UNITWIN) viitisenkymmentä.

3.4. VIESTINTÄ

<http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/>

Eurooppalainen medialukutaidon foorumi

Unesco ja EU-komissio järjestivät yhteistyössä *Global Alliance for Partnerships on Media and Information Literacy* (GAPMIL) -verkoston kanssa Unescon päämajassa Pariisissa 27.–28.5. medialukutaidon foorumin *European Media Literacy Forum*, jossa kutsuttuna puhui myös prof. emeritus Tapio **Varis** (*UNESCO Chair in Global E-Learning with applications to multiple domains*, Tampereen yliopisto). Maailmanlaajuiseen GAPMIL -verkostoon kuuluu yli 300 organisaatiota yli 80 maasta.

Dokumentoidun perinnön suojelu

Unescon viestintäsektori ryhtyi keväällä 2014 valmistelemaan yleiskokouksen (2013) päätöksen mukaisesti suositusta dokumentoidun perinnön säilyttämiseksi ja siihen pääsemiseksi. Arkistolaitoksen pääjohtaja, toimikunnan jäsen Jussi **Nuorteva** osallistui luonnostelutyöhön Unescon kutsumana asiantuntijana mm. Varsovassa 26.–27.6. järjestetyssä asiantuntijakokouksessa. Suositusta käsitellään seuraavassa yleiskokouksessa (2015).

Kansallinen Maailman muisti -komitea perustettiin

Unescon viestintäsektori koordinoi Maailman muisti -ohjelmaa (*Memory of the World, MoW*), joka perustettiin vuonna 1992 dokumentaarisen kulttuuriperinnön säilyttämiseksi. Ohjelman ylläpitämällä arvokkaiden kohteiden luettelossa oli vuoden 2014 lopulla 301 asiakirjakokoelmaa 102 maasta.

Kansallinen Maailman muisti -komitea perustettiin vuoden 2014 alussa (sihteeristö Kansallisarkistossa), tehtävinään ylläpitää kansallista Maailman muisti -rekisteriä, tiedottaa merkittävistä kokoelmista sekä tehdä Unescolle esityksiä kansainväliseen Maailman muisti -rekisteriin liitettävistä kokoelmista. Suomesta rekisterissä ovat Nordenskiöldin karttakokoelma ja Radziwillien ruhtinassuvun arkisto ja kirjasto.

Komitean pj. Jussi **Nuorteva** (Kansallisarkiston pääjohtaja, Unesco-toimikunnan jäsen) esitteli komitean toimintaa toimikunnan 18.3. kokouksessa ja kertoi komitean valmistelevan esitystä Unescolle Petsamon Suonikylän kolttasaamelaisten arkiston lisäämisestä kansainväliseen Maailman Muisti -luetteloon. Saamelaisväestön asiakirjallisen kulttuuriperinnön suurimman aarteen asiakirjat vuosilta 1601–1775 ovat kolttakylän oikeuksista laidunmaihin ja kalavesiin todistavia Venäjän keisarien päätöksiä. Toimikunta puolsi esitystä lämpimästi.

Suomelle Maailman lehdistönvapauden päivän päätapahtuman isännöisyys vuonna 2016

Toimikunta oli yhdessä Anders Chydenius säätiön, Helsingin Sanomien Säätiön ja Toimittajat ilman rajoja/ Suomen osaston kanssa aloitteellinen Maailman lehdistönvapauden päivän (*World Press Freedom Day*) konferenssin isännöidyn saamiseksi Suomeen vuonna 2016. Unescon pääjohtaja Irina Bokova vastasi kesäkuussa myönteisesti kulttuuri- ja asuntonministeri Pia **Viitasen** esitykseen isännöidystä. Vuonna 2016 vietetään myös pohjoismaisen julkisuusperiaatteen 250-vuotisjuhluvuotta, ja Suomella on Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus.

Toimikunta osallistuu aktiivisesti valmisteluun, jossa mukana ovat myös mm. ulkoasiain-, liikenne- ja viestintä- sekä oikeusministeriö, Helsingin kaupunki, Viestinnän keskusliitto, Mediakasvatusseura ry, Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus, Suomen Journalistiliitto ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta. Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti laajapohjaisen ideointipalaverin 1.12., jossa Unescon viestintäsektorin ohjelma-asiantuntija Tarja **Turtia** esitteli päivän järjestelyä Unescon näkökulmasta.

Päivää vietetään vuosittain 3. toukokuuta (YK:n yleiskokouksen päätös, 1993) ja se on Unescon koordinoimista teemapäivistä näkyvin – lähes 100 maassa järjestetään vuosittain kansallisia tapahtumia. Suomessakin 3.5.2014 järjestettiin Sanomatalossa yleisötilaisuus ”Sananvapaus

maksaa", jossa tarkasteltiin median uusien ansaintamallien vaikutuksia journalistietiikkaan, pysyykö Suomi sananvapauden (ja vähäisen korruption) kärjessä media-alan leikkausten seurauksena. Järjestäjinä olivat mm. Julkisen sanan neuvosto (JSN), Helsingin Sanomat, Suomen Journalistiliitto, Viestintä ja Kehitys Säätiö (Vikes), Sanomalehtien Liitto sekä ammattikorkeakoulu Haaga-Helium toimittajakoulutus.

Toimittajien turvallisuus on myös esillä päivän myötä. Päätapauksen yhteydessä jaetaan Unescon lehdistönvapauspalkinto (*UNESCO-Guillermo Cano World Press Freedom Prize*), jota mm. Helsingin Sanomien Säätiö tukee. Vuoden 2014 päätapauksena järjestettiin Unescon päämajassa Pariisissa. Sen avasi YK:n pääsihteeri Ban Ki-moon, joka muistutti, että vuodesta 1992 yli 1000 toimittajaa on saanut surmansa (lähes yksi viikossa).

Muut sanan- ja ilmaisunvapausuiminnot ja -tapahtumat

Vuonna 2014 lehdistön. sanan-, ja ilmaisunvapaus oli esillä myös muiden toimintojen ja tapahtumien kautta. Maaliskuussa Helsingin Sanomien Säätiön myönsi Tampereen yliopiston Journalismi-, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMETissa tutkijana toimivalle Reeta **Pöytärielle** vuoden tutkija-apurahan Unescon päämajan sananvapausosastolle, jossa hänen tehtävänä on koordinoita toimittajien turvallisuutta käsittelevää tutkimusta yhteistyössä päämajan ja kenttätoimistojen kanssa.

Suomen pysyvä Unesco-edustusto järjesti päämajassa Pariisissa 17.–21.11. tilaisuuden, jossa keskusteltiin ilmaisunvapauksesta taiteessa. Tove Janssonin 100-juhlavuoden tiimoilta avattiin näyttely *Tove Jansson – Art, Literature and Moomintrolls*, jossa tervehdyksen esitti Unescon viestintäsektorin varapääjohtaja, sananvapausohjelmasta vastaava Getachew Engida. Lisäksi seminaarissa puhuivat johtaja Sophia Jansson (*Moomin Characters*) ja toimikunnan pj., prof. Tapio **Markkanen**. Tilaisuudessa esiintyi myös suomalaisia artisteja (mm. Irina **Björklund**) jotka esittivät Tove Janssonin sanoittamaa musiikkia.

Hanasaaren ruotsalais-suomalaisessa kulttuurikeskuksessa järjestettiin 8.–9.12. kolmas kansainvälinen sananvapausseminaari *Speaking Is Silver*, jossa julkaistiin Göteborgin yliopistossa sijaitsevan pohjoismaisen mediatutkimuksen keskuksen Nordicom:n raportti "Offentlighet i Norden". *Speaking is Silver* -seminaareja on järjestetty vuodesta 2012 mm. opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Yhteistyössä ovat Unesco-toimikunnat Suomessa ja Ruotsissa, Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus, Nordicom, Suomen Journalistiliitto, Helsingin Sanomalehtimiesyhdistys ry, Toimittajat ilman rajoja, sekä Kööpenhaminassa sijaitseva järjestö *International media Support*.

4. Hyödyllistä tietoa Unescosta

Suomen maksuosuus ja muu tuki Unescolle

Suomen jäsenmaksu Unescolle maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista. Vuonna 2014 Suomen jäsenmaksuosuus oli noin 1,4 miljoonaa euroa.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista maksetaan Suomen sääntömääräiset maksut yleissopimusten rahastoihin: Unescon maailmanperinnön suojelusopimus, ns. diversiteettisopimus (kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskeva yleissopimus), aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimus sekä dopinginvastainen yleissopimus. Sopimusrahastoja tuettiin yhteensä noin 60 000 eurolla.

Suomen vapaaehtoinen, ns. Unescon sääntömääräisen budjetin ulkopuolinen tuki Unescolle suoritetaan pääasiassa ulkoasiainministeriön määrärahoista. Suomen vapaaehtoinen tuki Unescolle rahoituksesta vuosille 2014–2015 on 2,4 miljoonaa USD. Tuki ohjataan kansainväliselle viestinnän kehitysohjelmalle IPDC (*International Programme for the Development of Communication*, 400 000 USD) sekä CapEFA -instrumentin kautta Koulutus kaikille (*Education for All*, EFA) -prosessille (2 milj. USD), erityisesti tyttöjen koulutusta ja ammatillista koulutusta edistäviin hankkeisiin.

Lisäksi Suomi (UM) tukee seuraavia Unescon hankkeita ja toimintoja:

- 2 milj. USD Unescon lukutaito-ohjelmalle Afganistanissa (2014–2016), jolla pyritään tavoittamaan yli miljoona yli 15-vuotiasta nuorta ja aikuista (kohderyhmästä kaksi kolmasosaa naisia). Afganistanissa vain 31 % aikuisväestöstä osaa lukea, ja 17 % yli naisista. Suomen rahoituksella 50 000 aikuista saa lukutaito-opetusta. ELA -ohjelma (*Enhancing Literacy in Afghanistan*) on Afganistanin suurin yksittäinen lukutaito-ohjelma. Se aloitettiin vuonna 2008, myös Ruotsi ja Japani ovat tukeneet sitä.
- 200 000 USD Syyrian pakolaisnuorten koulutusta ja työelämävalmiuksia tukevaan Unescon ”YES – Youth Education for Stability” -ohjelmaan (2014–2015) Libanonissa, jolla tuetaan n. 2000 Syyrian pakolaisnuorta ja 1000 libanonilaisnuorta.
- 2,3 milj. eurolla vuosina 2013–2016 hanketta sananvapauden edistämiseksi Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idän maissa (Egypti, Libya, Marokko, Syyria, Tunisia ja Jemen), jolla tuetaan hallintoa mediakentän uudistamisessa, ml. lainsäädännön kehittäminen. Suomi painottaa hankkeessa et. naisten roolia ja kansalaisten oikeutta tiedonsaantiin.

Suomen jäsenyydet Unescon elimissä

Suomi oli vuonna 2014 jäsenenä seuraavissa Unescon hallitustenvälisissä elimissä, komiteoissa ja hallituksissa:

- Maailmanperintökomitea (*World Heritage Committee, WHC*) 2014–2017
- Elinikäisen oppimisen instituutin hallitus (*UNESCO Institute for Life Long Learning, UIL*). Unescon pääjohtajan kutsumana jäsenenä toimii toisen kauden ajan (2014–2017) Eeva-Inkeri **Sirelius**
- Tietotekniikan ja koulutuksen instituutti (*UNESCO Institute for Information Technologies in Education, IITE*). Unescon pääjohtajan kutsumana jäsenenä toimii toisen kauden ajan (2014–2017) prof. emeritus Tapio **Varis**.
- Kansainvälinen bioetiikkakomitea (International Bioethics Committee, IBC). Unescon pääjohtajan kutsumana jäsenenä toimii toisen kauden ajan (2014–2017) prof. Eero **Vuorio**.
- Antidopingrahaston valintakomitea (*Approval Committee for the Fund for the Elimination of Doping in Sport*) 2014–2015

Töihin tai harjoitteluun Unescoon

Unescon sihteeristöä johtaa pääjohtaja. Vuonna 2014 pääjohtajana toimi Irina Bokova, joka valittiin syksyn 2013 yleiskokouksessa pääjohtajaksi toiselle kaudelle. Vuonna 2014 Unescon sihteeristössä ja kentällä työskenteli yli 2000 henkilöä 170 eri maasta.

Unesco tarjoaa laajan valikoiman työmahdollisuuksia, joihin useimmiten valikoituu asiantuntijoita järjestön päätoimialoilta kulttuurin, koulutuksen, tieteiden ja viestinnän sektoreilta. Työmahdollisuuksia on kuitenkin myös hallinnon, rahoituksen, henkilöstöasioiden ja viestintäteknologian aloilla. Unescoon on mahdollista hakea palkattomaan harjoitteluun 1–4 kuukaudeksi. Harjoittelu on tarkoitettu ylempää korkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille tai jatko-opiskelijoille, tutkijoille ja virkamiehille.

<http://en.unesco.org/careers/>

Suomalaiset Unescossa

Vuonna 2014 Unescon sihteeristössä Pariisissa työskentelivät hallinnollisissa asioissa talousyksikössä Anssi **Yli-Hietanen** (*Treasurer*), sisäinen tarkastaja Mikko **Ruotsalainen** (*Associate Auditor*), Katja **Konkola** kasvatussektorin henkilöstöyksikössä (*Chief Human Resources Officer*), sekä neuvonantaja Eero **Porko** sopimukseen liittyvissä tehtävissä hallintosektorilla.

Viestintäsektorilla työskentelivät ohjelma-asiantuntija Tarja **Turtia** (*Programme Specialist, Division for Freedom of Expression and Media Development*) sekä yksikön johtajan ja WSIS-tiimin avustaja Tiina **Greggila-Jouini** (*Section for Universal Access and Preservation, Knowledge Societies Division*). Reeta **Pöyhtäri** työskenteli asiantuntijana toimittajien turvallisuus -hankkeessa (*Expert, Research coordinator, Division for Freedom of Expression and Media Development*).

Koulutussektorilla työskentelivät Joanna **Härmä** (*Research Officer*) Koulutus kaikille -prosessin seurantaraportin EFA GMR:n laatimisesta vastaavassa tiimissä, Suvi **Mellavuo-Bonnet** avustavana ohjelma-asiantuntijana (*Executive Office of Education*) sekä Nanna **Engebretsen** maailmankansalaisuuskonferenssin 2nd UNESCO forum on Global Citizenship Education – *Preparing for post 2015 : building peaceful and sustainable societies* konsulttina.

Kenttätoimistoista ja instituuteista Katja **Frostell** (*Publications Officer*) toimii Unescon tilastoinstituutissa Montrealissa (*UNESCO Institute for Statistics, UIS*).

Apulaisasiantuntijoina toimivat Heidi **Kivekäs** päämajassa koulutussektorilla EFA-tiimissä (*Project Officer in EFA and Global Agenda Coordination Team*), Tuuli **Kurki** koulutuspolitiikan asiantuntijana (*Associate Expert in Teacher Education*) sekä Unescon Maailmanperintökeskuksen Afrikka-yksikössä (*Associate Expert in World Cultural Heritage Regional Desk*) Susanna **Kari**.

Suomen rahoittamina (ulkoasiainministeriö) YK:n vapaaehtoisina toimivat maatalous- ja metsätieteiden maisteri Aija **Taskinen** 17.12.2013–16.12.2014 Unescon kenttätoimistossa Katmandussa Nepalissa, jossa hän työskenteli *Education for Sustainable Development Specialist* -

tehtävissä. Yhteiskuntatieteiden maisteri Annica **Moore** aloittaa 10.1.2015 Unescon Tansanian toimistossa gender-asiantuntijana.

Pysyvä edustusto

Suomen pysyvänä edustajana Unescossa ja OECD:ssa toimi suurlähettiläs Okko-Pekka **Salmimies**. Edustustossa työskentelivät lisäksi ministerineuvos Anne **Huhtamäki** sekä assistentti Marja **Richard**. Syyskuussa edustustossa aloitti erityisasiantuntija Aleksi **Kalenius**, jonka toimenkuvaan kuuluu seurata paitsi OECD:n koulutus- ja tiedetoimintoja, myös Unescon koulutussektoria. Vuoden 2014 aikana edustustossa harjoittelijoina työskentelivät Riia **Rouhelo** 1.11.2013–31.1.2014 (Turun yliopisto), Noora **Peitsara** (1.2.–30.4.2014 Aalto-yliopisto), Suvi **Jokinen** 1.6.–31.8.2014 (Turun yliopisto), Nadia **Kähkönen** 15.9.–14.12.2014 (Aalto yliopisto) sekä työelämävalmennettavana Laura **Pätsi** 16.6.–12.12.2014.

Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002

Annettu Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä kesäkuuta 1999 annetun perustuslain 119 §:n nojalla:

1 §

Suomen ja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön, jäljempänä Unesco, välisten yhteyksien hoidossa avustaa opetusministeriötä Suomen Unesco-toimikunta, joka toimii Unescon Suomen puolesta 10 päivänä lokakuuta 1956 allekirjoitetun perussäännön mukaisena kansallisena neuvoa antavana asiantuntijatoimikuntana ja yhteistoimintaelimenä.

2 §

Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- 3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- 4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- 5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

3 §

Unesco-toimikunnan tulee vuosittain tehdä ehdotus toimintasuunnitelmaksi ja antaa kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

4 §

Valtioneuvosto kutsuu Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan. Lisäksi valtioneuvosto kutsuu toimikuntaan enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja.

Toimikunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita.

Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta.

5 §

Unesco-toimikunta kokoontuu kokouksen puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtajan lisäksi viisi muuta jäsentä on saapuvilla. Äänestettäessä asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

6 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajan ja jäsenten toimiaika on neljä kalenterivuotta kerrallaan. Jos puheenjohtaja tai jäsen eroaa kesken toimikauden, kutsuu opetusministeriö hänen tilalleen uuden puheenjohtajan tai jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

7 §

Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö. Toimikunnan pääsihteerinä toimii opetusministeriön määräämä virkamies, joka hoitaa tehtävää virkatehtävänä.

8 §

Unesco-toimikunta voi asioiden valmistelua varten asettaa työvaliokunnan.

Toimikunta voi järjestäytyä tehtäviensä, Unescon ohjelmien ja toimialojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla jaostoihin tai työryhmiin, joiden puheenjohtajat toimikunta valitsee. Unesco-toimikunnalla on oikeus käyttää toimikuntaan kuulumattomia asiantuntijoita.

9 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteereille sekä asiantuntijoille voidaan suorittaa kokouspalkkiota ja matkakustannusten korvausta opetusministeriön määräysten mukaan.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Tällä asetuksella kumotaan Suomen Unesco-toimikunnasta 11 päivänä maaliskuuta 1966 annettu asetus (163/1966) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Kulttuuriministeri Kaarina Dromberg Vanhempi hallitussihteeri Fredrik Forsberg

YHTEYSTIEDOT

Suomen Unesco-toimikunta

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kansainvälisten asiain sihteeristö
PL 29, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. 0295 3 30004
Sähköposti: unesco@minedu.fi
www.minedu.fi

Suomen pysyvä edustusto UNESCO:ssa

Délégation permanente de Finlande auprès de l'UNESCO
1, rue Miollis
75015 Paris, France
Puh. +33-1-4568 3433
Sähköposti: sanomat.une@formin.fi
www.finlandunesco.org

UNESCO

7, place de Fontenoy
75352 Paris, France
Puh. +33-1-45 68 10 00
www.unesco.org

Suomen UNESCO-toimikunta
Finlands UNESCO-kommission
Finnish National Commission for UNESCO